

Skatteutskottets betänkande

1984/85:68

om höjning av bilaccisen och stämpelskatten vid in-teckning av fast egendom m. m. (prop. 1984/85:217, delvis)

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker ett förslag av regeringen om en fördubbling av den s. k. bilaccisen fr. o. m. den 15 juni och av stämpelskatten på fastighetsin-teckningar fr. o. m. den 1 juli. Samtidigt avstyrker utskottet de motioner som väckts i ärendet och som hänvisats till utskottet. I dessa motioner har bl. a. yrkats att de nämnda förslagen avslås.

Utskottets borgerliga ledamöter reserverar sig i fråga om skattechöjningar-na och yrkar bifall till motionerna i denna del.

Propositionen

Regeringen (finansdepartementet) föreslår i proposition 1984/85:217 under punkt 2 – såvitt nu är i fråga – att riksdagen antar vid propositionen fogade förslag till

1. lag om ändring i lagen (1978:69) om försäljningsskatt på motorfordon,
2. lag om ändring i lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyn-digheter.

I propositionen redovisas den ekonomiska utvecklingen under årets första månader och föreslås åtgärder för att dämpa kreditgivningen till konsum-tionsändamål. Vidare föreslås förhöjda likviditetsindragningar från närings-livet, höjning av försäljningsskatten på motorfordon och stämpelskatten vid fastighetsin-teckningar samt senareläggning av vissa statliga utgifter. Åtgär-derna syftar till att begränsa den privata konsumtionsökningen, öka sparand-et, förstärka bytesbalansen och motverka valutaflödet.

Propositionen har remitterats till skatteutskottet i den del som avser skattechöjningar.

De nu aktuella lagförslagen har följande lydelse.

1 Riksdagen 1984/85, 6 saml. Nr 68

4 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1978:69) om försäljningsskatt på motorfordon

Härigenom föreskrivs att 8 § lagen (1978:69) om försäljningsskatt på motorfordon¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §

Skatten utgår för personbil, buss och lastbil med 3 kronor och 20 öre per kilogram tjänstevikt. Överstiger tjänstevikten 1600 kilogram, utgår ytterligare skatt med 400 kronor för varje fullt femtiotal kilogram varmed tjänstevikten överstiger 1600 kilogram. Skatten beräknas till helt tiotal kronor så att överskjutande krontal bortfaller.

Skatten utgår för motorcykel med 670 kronor om tjänstevikten inte överstiger 75 kilogram, med 880 kronor om tjänstevikten är högre men inte överstiger 160 kilogram, med 1350 kronor om tjänstevikten är högre än 160 kilogram men inte överstiger 210 kilogram, samt i annat fall med 2240 kronor.

Skatten utgår för personbil, buss och lastbil med 6 kronor och 40 öre per kilogram tjänstevikt. Överstiger tjänstevikten 1600 kilogram, utgår ytterligare skatt med 800 kronor för varje fullt femtiotal kilogram varmed tjänstevikten överstiger 1600 kilogram. Skatten beräknas till helt tiotal kronor så att överskjutande krontal bortfaller.

Skatten utgår för motorcykel med 1340 kronor om tjänstevikten inte överstiger 75 kilogram, med 1760 kronor om tjänstevikten är högre men inte överstiger 160 kilogram, med 2700 kronor om tjänstevikten är högre än 160 kilogram men inte överstiger 210 kilogram, samt i annat fall med 4480 kronor.

Denna lag träder i kraft den 15 juni 1985.

¹ Lagen omtryckt 1984:159.

5 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1984: 404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter

Härigenom föreskrivs att 24 § lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

24 §

Stämpelskatten är tio kronor för varje fullt tusental kronor av det belopp som intecknas. För *inteckning i skepp* är skatten dock fyra kronor för varje fullt tusental kronor av *beloppet*. Skatten är alltid lägst femtio kronor.

Stämpelskatten är vid *inteckning i*

1) *fast egendom och tomträtt* tjugo kronor för varje fullt tusental kronor av det belopp som intecknas,

2) *luftfartyg och näringsverksamhet* tio kronor för varje fullt tusental kronor av det belopp som intecknas,

3) *skepp* fyra kronor för varje fullt tusental kronor av *det belopp som intecknas*.

Skatten är alltid lägst femtio kronor.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

Motionerna

1984/85:3238 av Bengt Westerberg m. fl. (fp)

såvitt avser yrkandena

2. (delvis) att riksdagen avslår lagförslagen 4 och 5 i propositionen,
4. att riksdagen beslutar upphäva sitt tidigare beslut om en särskild skatterabatt på 600 kr. för juni månad 1985.

1984/85:3239 av Ulf Adelsohn m. fl. (m)

såvitt avser yrkandena

4. (delvis) att riksdagen avslår lagförslag 4 och 5,
5. att riksdagen upphäver lagen om särskild skattereduktion år 1985.

1984/85:3241 av Lars Werner m. fl. (vpk)

såvitt avser yrkandena

2. att riksdagen beslutar om en skatterabatt i enlighet med vad som anförts i motionen,
5. att riksdagen med avslag på regeringens förslag som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förhöjd försäljningsskatt på motorfordon,
8. att riksdagen beslutar höja stämpelskatten för aktier till 2 %,
16. att riksdagen beslutar anvisa ett särskilt anslag om 50 000 000 kr. avseende utveckling av kollektivtrafik.

1984/85:3242 av Karin Söder m. fl. (c)

såvitt avser yrkandena

2. (delvis) att riksdagen beslutar avslå propositionen,
3. att riksdagen beslutar upphäva sitt tidigare beslut om en särskild skatterabatt om 600 kr., vilket skulle utbetalas i juni 1985.

Skrivelser

Med anledning av propositionen har skrivelser inkommit från Bilindustri-föreningen och Motorcykelbranschens riksförbund.

Utskottet

I propositionen konstateras att uppgången i ekonomin under årets första månader gått snabbare än vad regeringen tidigare förutsatt. Främst gäller detta utvecklingen av den privata konsumtionen och efterfrågan på importerade varor. Regeringen föreslår därför olika åtgärder som syftar till att begränsa den privata konsumtionsökningen, öka sparandet, förstärka bytesbalansen och motverka valutautfödet. Som ett led i detta program föreslås en fördubbling av försäljningsskatten på motorfordon – den s. k. bilaccisen – och stämpelskatten vid inteckning av fast egendom och tomträtt. Propositionen har i dessa delar hänvisats till skatteutskottet, liksom de

motionsyrkanden som har anknytning till dessa frågor. I övrigt har propositionen och de motioner som väckts med anledning av den remitterats till finans- resp. lagutskottet.

Skattehöjningarna motiveras med behovet att dämpa den inhemska efterfrågan på nya personbilar och på krediter mot fastighetsinteckning. Dessutom åberopas miljöpolitiska skäl för en höjning av bilaccisen. Genom en höjning nu skapas nämligen enligt finansministern utrymme för en senare differentiering av skatten med hänsyn till om fordonet försetts med avgasrenande utrustning. Enligt propositionen avser finansministern att i annat sammanhang återkomma med förslag till nedsättning av försäljnings-skatten för avgasrenade bilar.

I partimotioner från de borgerliga partierna – 3239 (m), 3242 (c) och 3238 (fp) – yrkas avslag på de föreslagna skattehöjningarna. Motionärerna förordar över lag finanspolitiska åtgärder i form av besparingar av offentliga utgifter i stället för skattehöjningar, som enligt deras uppfattning enbart får kostnadshöjande effekter utan att de grundläggande problemen med den nuvarande obalansen i ekonomin angrips. Genomgående hävdas att den nuvarande enligt deras mening krisartade situationen delvis är betingad av den förda skattepolitiken. En varaktig marginalsattesänkning i kombination med en inflationsskyddad skatteskala, finansierad genom offentliga utgiftsbesparingar, skulle – menar de – verksamt bidra till att ta Sverige ur krisen. Man vänder sig i motionerna mot ryckigheten i regeringens skattepolitik och påtalar de många skattehöjningarna sedan regeringsskiftet. Man kritiserar i sammanhanget också den särskilda skatterabatt på 600 kr. för löntagare som genomförts i år och som skall effektueras genom att den preliminära A-skatten för juni månad sätts ned. Motionärerna framhåller att denna skatterabatt inte är finansierad och att den kan få skadliga finanspolitiska effekter genom att den uppmärksammar till konsumtion på kredit. De menar också att den är orättvis, eftersom pensionärer och egenföretagare inte kommer i åtnjutande av den. I partimotionerna yrkas därför att beslutet om skattereduktionen upphävs.

De åtgärder som föreslagits i propositionen riskerar enligt m-, c- och fp-motionärerna att förfela sitt syfte, stämpelskattehöjningen därför att många småhus inte längre har något belåningsutrymme och höjningen av bilaccisen därför att endast hälften av bilförsäljningen sker till privatpersoner. Dessutom underkänns i centerpartiets motion de miljöpolitiska grunderna för en höjning av bilaccisen. Motionärerna anser att sådana skäl, i avsaknad av förslag till konkreta, ekonomiska stimulansåtgärder, inte kan åberopas i detta fall.

Även vpk yrkar i sin partimotion – motion 3241 av Lars Werner m. fl. – att accishöjningen avslås och att riksdagen uttalar att en skattehöjning bör utformas så att den till en mindre del träffar billigare bilar och till en större del dyrare bilar och så att fordon som uppfyller de framtida kraven för avgasrening får befrielse från eller nedsättning av skatten omedelbart. Av

miljöpolitiska skäl yrkar vpk därtill att ett särskilt anslag om 50 milj. kr. lämnas för utveckling av kollektivtrafiken. Dessutom yrkas att även stämpel-skatten vid nyemission av aktier fördubblas, dvs. höjs från 1 till 2 %. Slutligen yrkar vpk att en extra skatterabatt på 600 kr. införs för löntagare, pensionärer, kulturarbetare och arbetande småföretagare i inkomstskiktet 7 800–124 800 kr. Som skäl anförs att de konsumtionsdämpande förslagen i propositionen drabbar dem värst som har vanliga arbetsinkomster och pensioner.

Utskottet delar för sin del regeringens bedömning att den ekonomiska utvecklingen under senare tid varit sådan att man nu bör vidta åtgärder som verkar återhållande på den privata konsumtionen och efterfrågan på importerade varor. Ett ingripande av statsmakterna i detta syfte i form av vissa skattehöjningar bör inte ses som ett led i en långsiktig skattepolitik utan är att anse som nödvändiga, av det aktuella läget betingade åtgärder för att korrigera en olämplig utveckling av samhällsekonomin. Det finns därför ingen anledning att nu gå in på den långsiktiga uppläggningsen av skattepolitiken, desto mindre som utskottet tidigare i år har behandlat från borgerligt håll framställda yrkanden om en långsiktig skattepolitik, bl. a. helt nyligen i betänkandet om en förenklad självdeklaration (SkU 1984/85:60). Utskottet vill dessutom erinra om att de motioner som väckts med anledning av den nu aktuella propositionen, såvitt avser inriktningen av den ekonomiska politiken, däri inbegripet skattepolitiken, har hänvisats till finansutskottet. Motionerna i denna del föranleder därför i detta sammanhang inte något vidare yttrande från utskottet.

Vad härefter gäller frågan om att slopa den skatterabatt som riksdagen beslutat om för nästa års taxering vill utskottet peka på de omständigheter som motiverade dess tillkomst. Rabatten utgör en kompensation åt löntagarkollektivet för att man avstått från större löneökningar än som ryms inom en totalram av 5 %. Då flertalet avtal hållit sig inom denna nivå skulle ett upphävande av reduktionen från statsmakternas sida kunna uppfattas som ett löftesbrott och skapa oro på arbetsmarknaden, inte minst inför nästa avtalsrörelse. Beslutet bör därför redan av denna anledning ligga fast. Därtill kommer att ett riksdagsbeslut torde kunna föreligga tidigast någon vecka in i juni månad. Att stoppa nedsättningen av preliminärskatten på ett så sent stadium är knappast möjligt. Om reduktionen slopas men nedsättningen av preliminärskatten ändå verkställs blir resultatet att en avräkning får ske i samband med slutskatteredovisningen vid 1986 års taxering. I den mån detta resulterar i kvarstående skatt kommer denna att inbetalas först under våren 1987. Som ett sätt att begränsa den privata konsumtionen nu skulle således ett upphävande av reduktionen vara helt verkningslöst. Slutligen bör framhållas att utskottet anser det tveksamt om en sådan åtgärd är förenlig med förbudet mot retroaktiv lagstiftning på skatteområdet, eftersom effekterna blir en skattehöjning på redan uppburna löneinkomster.

Mot bakgrund av vad anförts avstyrker utskottet motionerna 3239, 3242 och 3238 i denna del.

För egen del anser utskottet att det är motiverat att inrikta åtstramningsåtgärderna på bl. a. bilinköp med hänsyn till den kraftiga ökning av nyregistreringen av bilar som enligt propositionen skett under våren. En lämplig väg att uppnå syftet att dämpa efterfrågan på nya personbilar är som föreslås i propositionen att höja bilaccisen. En sådan höjning har också den fördelen att utrymme skapas för en senare differentiering med hänsyn till om avgasrening finns på fordonet. Utskottet anser höjningen väl avvägd.

Mot bakgrund av det anförda tillstyrker utskottet propositionen i denna del och avstyrker avslagsyrkandena i motionerna. För att man i möjligaste mån skall undvika en ökning av bilinköpen före ikraftträdandet bör höjningen av bilaccisen träda i kraft så snart som möjligt. I likhet med finansministern finner utskottet den 15 juni vara en lämplig tidpunkt.

I vad gäller den i vpk-motionen aktualiserade frågan om en värderelaterad differentiering av accisen vill utskottet erinra om att tanken på att bestämma skatten efter fordonets värde tidigare har avvisats med hänvisning till att en sådan ordning med hänsyn till de varierande fordonspriserna skulle komma att medföra redovisningstekniska och administrativa problem. Vidare anser utskottet att ett ställningstagande till frågan om en differentiering av skatten med hänsyn till fordonets miljöegenskaper bör anstå till dess beredningen av denna fråga avslutats inom regeringskansliet. Av nu nämnda skäl avstyrker utskottet motion 3241 även i nu aktuella delar.

Vad härefter angår den i propositionen föreslagna höjningen av stämpelskatten motiveras denna med behovet att dämpa efterfrågan på krediter mot fastighetsinteckning. Utskottet biträder förslaget och avstyrker således m-, c- och fp-motionerna i denna del.

Något skäl att därjämte höja stämpelskatten vid nyemission av aktier kan utskottet inte finna. Utskottet avstyrker följaktligen yrkandet härom i motion 3241.

Vpk-förslaget om en extra skatterabatt skulle enligt utskottets uppfattning motverka syftet med de åtstramningsåtgärder som föreslås i propositionen och därtill försvaga statsbudgeten på ett oacceptabelt sätt. Utskottet avstyrker följaktligen motion 3241 även i denna del.

Utskottet anser det inte heller lämpligt att man, enbart för att skapa trovärdighet åt de miljöpolitiska argumenten för accishöjningen, inför ett extra bidrag till kollektivtrafiken. Frågan om anslag till kollektivtrafiken bör enligt utskottet tas upp i annat sammanhang, lämpligen i samband med nästa års budgetbehandling. Utskottet avstyrker följaktligen motion 3241 även i denna del.

Utskottet hemställer

1. beträffande *den särskilda skattereduktionen*

att riksdagen avslår motionerna 1984/85:3239 yrkande 5, 1984/85:3242 yrkande 3 och 1983/84:3238 yrkande 4,

2. beträffande *höjning av bilaccisen m. m.*
 - a) att riksdagen med avslag på motionerna 1984/85:3239 yrkande 4 i denna del, 1984/85:3242 yrkande 2 i denna del, 1984/85:3238 yrkande 2 i denna del och 1984/85:3241 yrkande 5 såvitt gäller avslag på proposition 1984/85:217 antar det vid propositionen fogade förslaget till lag om ändring i lagen (1978:69) om försäljningsskatt på motorfordon,
 - b) att riksdagen avslår motion 1984/85:3241 yrkande 5 i övrigt,
3. beträffande *höjning av stämpelskatten på fastighetsinteckningar* att riksdagen med avslag på motionerna 1984/85:3239 yrkande 4 i denna del, 1984/85:3242 yrkande 2 i denna del och 1984/85:3238 yrkande 2 i denna del antar det vid propositionen fogade förslaget till lag om ändring i lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter,
4. beträffande *höjning av stämpelskatten på aktier* att riksdagen avslår motion 1984/85:3241 yrkande 8,
5. beträffande *en extra skatterabatt* att riksdagen avslår motion 1984/85:3241 yrkande 2,
6. beträffande *ett extra anslag till kollektivtrafiken* att riksdagen avslår motion 1984/85:3241 yrkande 16.

Stockholm den 31 maj 1985

På skatteutskottets vägnar
RUNE CARLSTEIN

Närvarande: Rune Carlstein (s), Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), Olle Westberg (s), Hagar Normark (s), Bo Lundgren (m), Ingemar Hallenius (c), Bo Forslund (s), Egon Jacobsson (s), Karl Björzén (m), Ewy Möller (m), Bruno Poromaa (s), Erkki Tammenoksa (s), Ulla Orring (fp) och Torgny Larsson (s).

Reservationer

Höjning av bilaccisen (mom. 2 a)

1. Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), Bo Lundgren (m), Ingemar Hallenius (c), Karl Björzén (m), Ewy Möller (m) och Ulla Orring (fp) anser

dels att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "För egen" och slutar med "lämplig tidpunkt" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning bör den nuvarande akuta krisen inte angripas med sådana skattehöjningar som regeringen föreslår. Bl. a. anser utskottet att den föreslagna höjningen av bilaccisen är en helt felaktig metod för att komma till rätta med problemen. Som påpekas i en motion torde en höjning

av bilaccisen till stor del träffa företagen, som är mindre känsliga för prishöjningar av detta slag än privatpersoner. Därtill kommer att höjningen, som tillsammans med mervärdeskatteeffekterna kan beräknas till 4 000–5 000 kr. för normala bilar, drabbar dem orimligt hårt som måste hålla sig med bil. Från miljöpolitisk synpunkt saknas anledning att höja skatten innan en differentiering införs.

Med hänsyn till det anförda tillstyrker utskottet avslagsyrkandena i motionerna och avstyrker propositionen.

dels att utskottet under mom. 2 a) bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:3239 yrkande 4 i denna del, 1984/85:3242 yrkande 2 i denna del, 1984/85:3238 yrkande 2 i denna del och 1984/85:3241 yrkande 5 såvitt gäller avslag på proposition 1984/85:217 avslår det vid propositionen fogade förslaget till lag om ändring i lagen (1978:69) om försäljningsskatt på motorfordon.

Höjning av stämpelskatten på fastighetsinteckningar (mom. 3)

2. Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), Bo Lundgren (m), Ingemar Hallenius (c), Karl Björzén (m), Ewy Möller (m) och Ulla Orring (fp) anser

dels att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Vad härefter" och slutar med "fp-motionerna i denna del" bort ha följande lydelse:

En höjning av stämpelskatten för fastighetsinteckningar torde enligt utskottets uppfattning ha en försumbar effekt på den privata konsumtionen, eftersom många småhus inte längre har något belåningsutrymme. Däremot hämmas omsättningen på fastighetsmarknaden och fördyras boendekostnaderna för dem som köper småhus, vilket får anses särskilt betänkligt med hänsyn till de nya pålagor som lagts på boendet under senare tid i form av fastighetsskatt, räntehöjningar etc. Med hänsyn härtill tillstyrker utskottet motionerna 3239, 3242 och 3238 och avstyrker propositionen.

dels att utskottet under mom. 3 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:3239 yrkande 4 i denna del, 1984/85:3242 yrkande 2 i denna del och 3238 yrkande 2 i denna del avslår det vid propositionen fogade förslaget till lag om ändring i lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter.

Särskilt yttrande

Den särskilda skattereduktionen (mom. 1)

1. Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), Bo Lundgren (m), Ingemar Hallenius (c), Karl Björzén (m), Ewy Möller (m) och Ulla Orring (fp) anför:

Enligt vår uppfattning är den nuvarande akuta krisen följden av en felaktig ekonomisk politik sedan regeringsskiftet, bl. a. i fråga om skatterna. Ryckighet, inkonsekvens och illa planerade åtgärder när utvecklingen gått snett har kännetecknat regeringens handlande. På skatteområdet har man ständigt tillgripit skattehöjningar i stället för att göra nödvändiga besparingar och länka in utvecklingen i sundare banor. Enligt vår mening bör skattepolitiken nu läggas om och inriktas på skattesänkningar – finansierade genom offentliga utgiftsbesparingar – på i första hand inkomster av arbete, sparande och kapital. En varaktig marginalsattesänkning i kombination med en inflationsskyddad skatteskala skulle enligt vår mening verksamt bidra till att föra Sverige ur krisen.

Efter en rad olika skattehöjningar de senaste åren genomdrev den socialdemokratiska majoriteten i riksdagen tidigare i år en särskild, ofinansierad skattereduktion för löntagare på 600 kr. att verkställas genom en preliminärskattenedsättning i juni månad. M, c och fp motsatte sig denna ofinansierade skatterabatt, bl. a. på grund av dess skadliga finanspolitiska effekter och orättvisa utformning som innebar att småföretagare, kulturarbetare och pensionärer blev utan denna förmån. Partiernas uppfattning utvecklades närmare i en gemensam reservation till utskottets betänkande 1984/85:55. Vi anser att utvecklingen gett reservanterna rätt i deras uppfattning. Förväntningarna om en preliminärskattenedsättning i juni har redan alstrat negativa effekter i form av en alltför hög konsumtion och import, och när skattenedsättningen väl verkställts torde enligt utskottets uppfattning ökningen av bytesbalansunderskottet bli ännu kraftigare, något som i sin tur torde innebära en ännu högre inflationstakt. I det nuvarande läget går åtgärden stick i stäv mot den åtstramningspolitik som även regeringen insett nödvändigheten av. I ett längre perspektiv torde löntagarna förlora på skatterabatten, eftersom den köpkraftsförlust man gör på grund av ökad inflation överstiger de kortsiktiga vinsterna av preliminärskattenedsättningen i juni. Därtill kommer att de förutsättningar som skatterabatten vilar på enligt vår uppfattning inte längre föreligger, eftersom en av de stora löntagarorganisationerna på det statliga området i maj månad förhandlat sig fram till större löneförmåner än vad som ryms inom den uppställda ramen på fem procent.

Vi anser således sammanfattningsvis att den särskilda skattereduktionen aldrig bort införas. Denna ståndpunkt vinner starkt stöd av utvecklingen efter lagstiftningens införande.